

Riksantikvarieämbetet
Avdelningen för arkeologiska undersökningar

RAPPORT UV ÖST 2004:50

ARKEOLOGISK UTREDNING ETAPP 2

På prästgårdsjorden

Sönderplöjda gravar, boplatsspår, ugnar och bearbetad kvarts funna vid utredning inför planerad villabebyggelse

Grebo Prästgård, Grebo socken, Åtvidabergs kommun, Östergötland

Dnr: 421-2275-2004

Magnus Rolöf

Riksantikvarieämbetet

Avdelningen för arkeologiska undersökningar

UV Öst

Roxengatan 7, 582 73 Linköping

Tel. 013-24 47 00

Fax 013-10 13 24

uvost@raa.se

www.raa.se

Text, grafik och layout Magnus Rolöf

Framsida Utsikt ned mot dalgången från Grebo Prästgård. Från nordväst. Foto Magnus Rolöf.

Utskrift UV Öst, Linköping 2004

Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriverket, 801 82 Gävle. Dnr L 1999/3

© 2004 Riksantikvarieämbetet

Rapport UV Öst 2004:50

ISSN 1404-0875

Innehåll

Bakgrund 5

Syfte och metod 5

Topografi och fornlämningsmiljö 6

Beskrivning av utredningsområdet 6

Vapengravarna i Grebo 7

Tidigare undersökningar 7

Resultat 8

UV 4:1 - Hantverksområde 8

UV 4:2 - Överplöjda gravar 9

UV 5 - Boplatslämningar 10

Not om bearbetad kvarts 10

Åtgärdsförslag 10

Referenser 11

Administrativa uppgifter 12

Bilagor 13

Bilaga 1. Förteckning över närliggande registrerade fornlämningar 13

Bilaga 2. Schaktplan och schaktbeskrivning 15

Bilaga 3. Foton 20

Bilaga 4. Nyantecknade UV-nummer 22

Fig 1. Utdrag ur Gröna kartan med platsen för utredningen markerad. Skala 1:50 000.

På prästgårdsjorden

KarlsonHus planerar för villabebyggelse i området kring Grebo Prästgård i Grebo socken, Åtvidabergs kommun, Östergötland. Efter beslut av Länsstyrelsen i Östergötland (2004-06-21) utförde Riksantikvarieämbetet, UV Öst, en utredning i det berörda området.

Omgivningarna är mycket rika på registrerade fornlämningar, framförallt i form av gravar och gravfält. Hela det berörda utredningsområdet ingår i ett en gång sammanhängande grav- och boplatsoområde. Vid utredningen påträffades anläggningar och fynd inom tre delområden av utredningsområdet. Dessa registreras som fornlämning under de temporära beteckningarna UV 4:1-2 samt UV 5 (Grebo socken).

Dels påträffades hantverkslämningar i form av ugnrester, härdar samt rikligt med tegelliknande bränd lera (UV 4:1). En medeltida datering kan inte uteslutas. Dels påträffades också överplöjda gravkonstruktioner, vilka syntes som kolbemängda lagerrester med brända ben och en bit glas, sannolikt del av en gravgåva (UV 4:2). Slutligen påträffades också boplatzlämningar i form av stenskodda stolphål, härdar och lagerrester (UV 5).

Riksantikvarieämbetet, UV Öst, föreslår därmed att en arkeologisk förundersökning genomförs inom dessa områden före en fortsatt exploatering.

Bedömningarna i föreliggande rapport utgör ett av de underlag Länsstyrelsen har att ta ställning till vid en eventuell ansökan om exploatering.

Bakgrund

Riksantikvarieämbetet, Avdelningen för arkeologiska undersökningar UV Öst, har på uppdrag av Länsstyrelsen genomfört en arkeologisk utredning etapp 2 i området runt Grebo Prästgård (Grebo socken, Åtvidabergs kommun) där KarlsonHus behövde klargöra de arkeologiska förutsättningarna inför en planerad villabebyggelse. Hela området kring det aktuella utredningsområdet är mycket rikt på kända fornlämningar och möjligheterna att fler kan finnas är stora, varför det bedömdes nödvändigt att genomföra en arkeologisk utredning. Totalt omfattades omkring 51 500 m² av den planerade exploateringen.

Förarbetet samt kartstudier genomfördes av Anna Molin, UV Öst. Fälтарbetet har utförts av Magnus Rolöf, UV Öst.

Syfte och metod

Målsättningen med den arkeologiska utredningen etapp 2, var att avgöra om fast fornlämning berördes av det planerade exploateringsprojektet. Efter inledande arkivstudier samt analyser av historiska kartor genomfördes fältarbetet.

Sökschakt togs upp med grävmaskin inom utredningsområdet. Matjorden banades av skiktvis till den nivå anläggningarna påträffades varvid handrensning vidtog. Fynd som gjordes tillvaratogs. Schakt, anläggningar och fynd mättes in med GPS och lagras i Riksantikvarieämbetets informationssystem Intrasis. I det branta skogspartiet i utredningsområdets västra del kunde på grund av blockterrängen och vegetationen endast en okulär besiktning genomföras.

När tillräckligt underlag fanns för att kunna bedöma om fast fornlämning berördes avbröts undersökningen.

Topografi och fornlämningsmiljö

Grebo, nordväst om Åtvidaberg, ligger vid sjön Ärlångens östra spets. Området runt Grebo präglas av ett mycket kuperat skogsbeklätt landskap med uppodlade dalgångar, och ett flertal omfattande sjösystem. Området är mycket rikt på lämningar från alla förhistoriska perioder liksom från historisk tid och är en välkänd plats inom arkeologin, inte minst beroende på de vapengravar från romersk tid som påträffats där.

Beskrivning av utredningsområdet

Det aktuella utredningsområdet ligger i Grebo Prästgårds omgivning, omkring 250 meter sydöst om Grebo kyrka (se fig 2 nedan; för en mer detaljerad bild av undersökningsområdets topografi, se fig 5, bilaga 2). En stor del av området (i öst och syd) utgörs av kraftigt kuperad åkermark, vilken i norr begränsas av landsvägen till Åtvidaberg. I söder angränsar området till en kulle som kallas Rävskullen.

Fig 2. Utdrag ur Gröna kartan med utredningsområdet markerat.

I väst övergår terrängen till ett beskogat bergsparti med kraftig västsluttning. Hela västsidan av detta berg präglas av naturlig storblocksterräng, dessutom har mycket sten påförts hela vägen från bergskränet. I områdets västra kant, nedanför berget, kan fortfarande ses kanten av ett äldre och nu igenfyllt grustag. Detta grustag omnämns i den äldre arkeologiska litteraturen och var en av anledningarna till de ursprungliga undersökningar som gjordes (se nedan).

Utredningsområdet omfattar dessutom delar av den äldre bebyggelsen belägen på bergskränet och på bergets flackare östsluttning. Här finns en större ladugård, ett par mindre byggnader, ett garage insprängt i berget samt ett antal bruksvägar. Större delen av bergskränet bedömdes vara kraftigt stört i yngre tider. Utöver bebyggelsen har man också anlagt uppfart till ladugården, grävt ett flertal gånger för vattenledningar, sprängt för vattencistern i berget samt påfört massor för de mindre byggnaderna på krönet.

Inom det aktuella utredningsområdet finns inga registrerade fornlämningar, men ett stort antal finns i närheten. Inom en halv kilometer finns inte mindre än 23 lämningar av varierande art som vittnar om traktens långa bosättningskontinuitet genom alla tider. Gravfält och gravplatser dominerar fornlämningsbeståndet, men även stenssträngssystem och boplatsområden finns representerade, liksom en slagghvarp och yngre tiders lämningar som husgrunder, en ödekyrkogård, en kvarnlämning samt en vägbank (se bilaga 1 för utförligare detaljer).

Vapengravarna i Grebo

De inom arkeologin mycket kända vapengravarna i Grebo, funna under 1800-talet, var belägna i närheten av utredningsområdet. Omkring 250 meter mot nordväst återfinns RAÄ 168. Här har en mycket rik vapengrav från äldre järnålder hittats, enligt Oxenstierna, direkt utanför nuvarande kyrkogårdsmur (se Oxenstierna 1958:116f, Nicklasson 1997:194 (nr 11)).

De andra vapengravsfyndens exakta läge är svårt att precisera ur de äldre texterna. Det anges i fornminnesregistret till RAÄ 167 (250 meter väster om utredningsområdet) ute på det så kallade Örkällegärdet. Att döma av Oxenstiernas beskrivning har det dock legat ett trettiotal högar i hela området mellan Örkällegärdet och upp mot torpet Strömshult. Detta torp finns kvar idag och här återfinns det lilla gravfältet RAÄ 53 (endast några tiotal meter sydväst om utredningsområdet). Tillsammans med ytterligare en stensättning (RAÄ 181) bildar hela detta område en omfattande ursprunglig gravmiljö, och det exakta läget för de olika fynden förblir osäkert (se Oxenstierna 1958:117, Nicklasson 1997:196 (nr 12)).

Större delen av området består i dag av åkermark, och boende i området berättade att fortfarande under förra hälften av 1900-talet kunde man se stora sot- och kolfärgningar efter plogen, samt att man kunde plocka benbitar ur kanten på grustaget.

Endast några meter NÖ om utredningsområdet uppe på en bergknulla, ligger också RAÄ 52, en stensättning och en rest sten.

Tidigare undersökningar

I synnerhet gravarna har tilldragit sig forskarnas intresse alltsedan 1800-talet. En stor del av de gravar som ursprungligen fanns har försvunnit, bland annat genom det redan omnämnda grustaget. Redan under 1860-70-tal uppges ett flertal gravkullar ha undersökts, framför allt av Oscar Montelius och greve Thure Bielke, i grusbacken nära Prästgården och på Örkällegärde.

Även Schnittger (1912) och Cnattingius (1934) har genomfört gravundersökningar i området (Oxenstierna 1958:118f).

RAÄ 54, Grebos äldre kyrka, undersöktes 1953-54. Kyrkobyggnaden med anor från 1200-tal samt kyrkogården beskrivs ingående i Nisbeth 1963. Platsen ligger strax NV om utredningsområdet.

Ytterligare gravar har inte undersökts i modern tid, men en stensträng (RAÄ 187) omkring 400 meter mot nordväst förundersöktes av RAÄ, UV Öst 1996 (Carlsson 1997). År 2001 genomfördes också en arkeologisk utredning etapp 1 med anledning av planerad villabebyggelse. I området direkt väster om det nu aktuella påträffades boplatslämningar från stenålder, förmodad järnålder och historisk tid. Dessutom påtalades sannolikheten för att ytterligare gravar skulle kunna hittas i området (RAÄ 183) (Nilsson 2001).

Resultat

Totalt upptogs 26 sökschakt inom utredningsområdet (se fig 5, bilaga 2). Schakten omfattade drygt 410 löpmeter vilket motsvarar omkring 500 m². Tre områden (anmälda som fornlämning under beteckningarna UV 4:1-2 samt UV 5) bedömdes beröra fast fornlämning (se fig 3 nedan). Riksantikvarieämbetet föreslår att en arkeologisk förundersökning bör genomföras i dessa områden före en eventuell fortsatt exploatering.

UV 4:1 - Hantverksområde

Omkring 130x75 meter stort område i utredningsområdets norra del. Området berör främst det mindre gårdet norr om infartsvägen till Grebo Prästgård.

I ett par av schakten kunde en äldre åkerhorisont urskönjas under den yngre matjorden. Spritt i detta äldre lager påträffades rikligt med bitar av tegelliknande bränd lera. Dessa tolkades preliminärt som restprodukter från hantverksaktiviteter, eventuellt som delar av sönderslagna ugnsväggar. Vissa bitar visade dessutom spår efter gräsmagring, kraftig upphettning samt i ett par fall eventuella slagstänk. Hantverkstolkningen stöds ytterligare av anläggningar som framkom under den äldre åkerhorisonten i ett par av schakten. Ett par sannolika ugnsröster, en härd samt några sot- och kolförande lager utgör resterna av hantverk på platsen. Ytterligare fynd av brända ben gjordes också, samt skärvsten i de flesta schakt.

Även om den tegelliknande brända leran inte har förhistorisk karaktär kan det inte uteslutas att lämningarna har en medeltida datering.

Området är i övrigt stört av yngre diken och nedgrävningar och korsas av infartsvägen (och djupa diken) till prästgården. De anläggningar som framkom tyder dock på att åtminstone en del av lämningarna är relativt intakta.

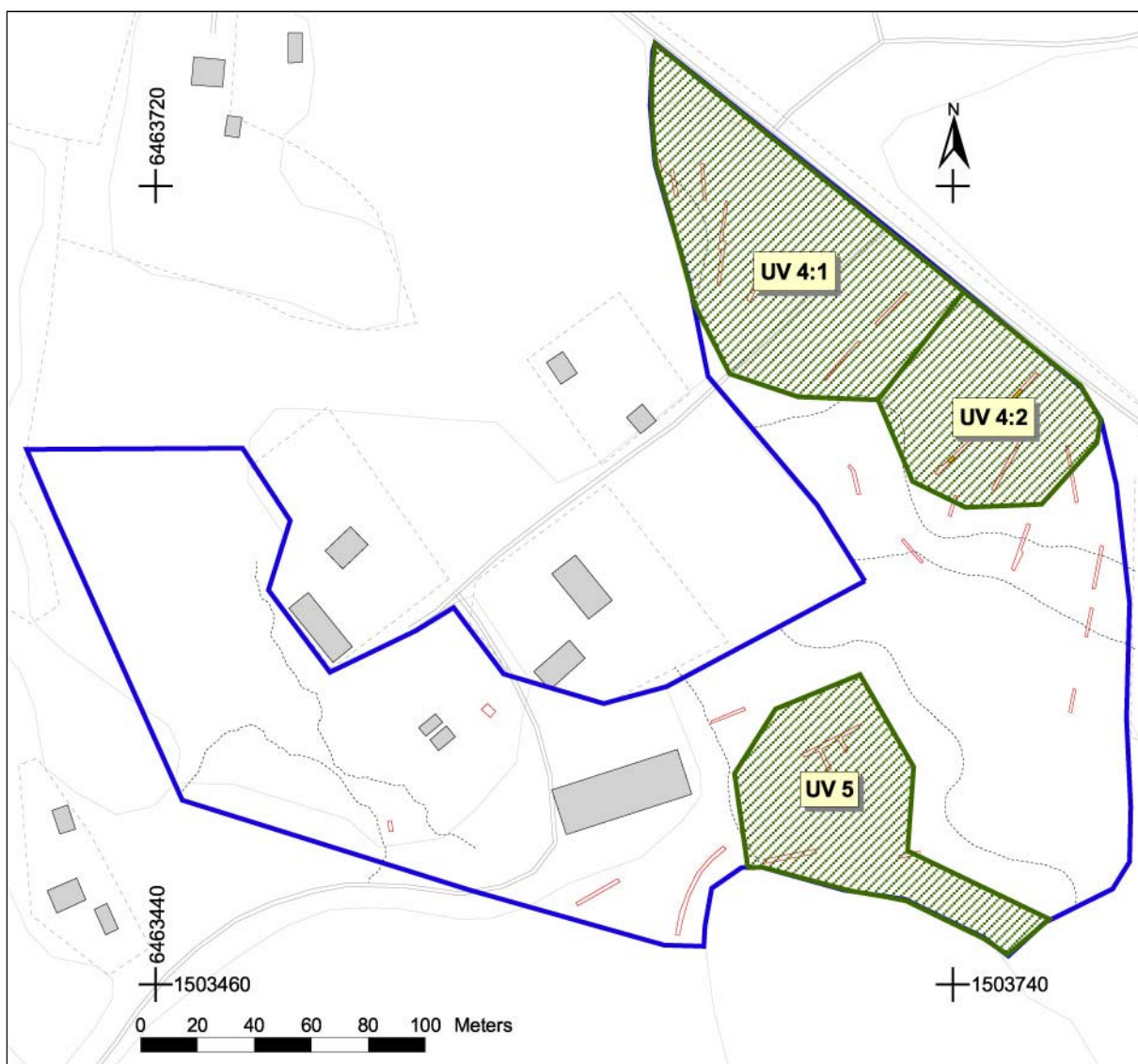

Fig 3. Utdrag ur ekonomiska kartbladet (8G 2a) med UV 4:1-2 samt UV 5 markerade.

UV 4:2 - Överplöjda gravar

Omkring 70x65 meter stort område i utredningsområdets norra del. Området ligger främst på krönet av den höjdrygg (NV-SÖ) som finns på det stora gårdet, omedelbart söder om landsvägen.

Även i detta område hittades ett liknande hantverksmaterial som det i objekt 1. Här hittades även järnslag i form av en bottenkälla. Utöver detta kom också tre sot- och kolförande sandlager vilka bedömdes vara bottenrester av gravkonstruktioner som plöjts över. Brända ben låg nedplöjda i dessa lager. Dessutom hittades en bit glas av äldre karaktär, preliminärt del av en glasbägare vilka ibland påträffas som gravgåvor. I dessa lager syntes också förtätningar av sot och kol, vilket kan utgöra anläggningar tidsmässigt åtskilda från själva gravarna. Eventuellt har i detta område äldre gravar plöjts bort för att sedan överlagras av hantverksaktiviteterna. De relativt tunna matjordslagren och fortsatt hård plöjning har sedan bidragit till att dessa fynd blandats i lagerfickor i undergrunden.

UV 5 - Boplatslämningar

Omkring 120x20-70 meter stort område i utredningsområdets södra del. Området ligger i nordöstsluttning från den sk Rävskullen, på det stora gårdet.

I ett par av schakten påträffades här ett flertal anläggningar i form av stenskodda stolphål, härदार, sotlinser samt lager. Skärersten fanns i flera av schakten. Fynd av brända ben, bearbetad kvarts, tegelliknande bränd lera och rödgods gjordes. Anläggningarna här har generell boplatskaraktär och den tegelliknande brända leran är inte lika rikligt förekommande i denna del av utredningsområdet som inom UV 4:1 och 4:2. Möjligheterna att hitta fler boplatslämningar bedöms som störst i slänten i anslutning till kullen.

Not om bearbetad kvarts

Utöver de ovan beskrivna objekten påträffades inom delar av området även bearbetad kvarts. Enstaka bitar hittades i schakten, men de flesta fanns i åkerjorden på höjdläget nordväst om Rävskullen. Bland dessa utmärker sig en kärna (bipolärt slagen). Läget utgör också en topografiskt lämplig stenålderslokal på omkring 85 m.ö.h. invid bergknallen. Den befintliga svackan i åkern har, av lagerföljderna i flera av schakten att döma, utgjort en forntida vik. Med tanke på områdets intensiva bruk i yngre perioder och upplöjningen, bedöms dock möjligheterna av att finna intakta spår från denna tid som små.

Åtgärdsförslag

Riksantikvarieämbetets bedömning är att delar av utredningsområdet berör fast fornlämning. Dessa benämns här UV 4:1-2 och UV 5 och visas på fig 3. Före en eventuell fortsatt exploatering föreslås att arkeologisk förundersökning genomförs inom dessa områden. Syftet med denna skulle vara att fastställa lämningarnas dateringar samt inbördes relation, deras bevarandegrad och omfattning.

Ansökan om tillstånd till exploatering ställs till Länsstyrelsen i Östergötlands län, kulturmiljöenheten. Länsstyrelsen fattar beslut i ärendet och anger vilka fortsatta arkeologiska åtgärder som kan komma att krävas.

Linköping i december 2004

Magnus Rolöf

Referenser

- Carlsson, T. 1997. *Grebo B6. En arkeologisk förundersökning av en stensträng*. Arkeologisk förundersökning. Östergötland, Åtvidabergs kommun, Grebo socken, Grebo Prästgård 1:43 och Melskog 1:1. RAÄ, UV Linköping, Rapport 1997:48. Linköping.
- Nicklasson, P. 1997. *Svärdet ljuger inte. Vapenfynd från äldre järnålder på Sveriges fastland*. Acta Archeologica Lundensia, Series Prima in 4° N° 22. Lund.
- Nilsson, P. 2001. *Vapengravar och stenålderslämningar vid Grebo samhälle*. Arkeologisk utredning etapp 1. Östergötland, Åtvidabergs kommun, Grebo socken, Grebo samhälle. RAÄ, UV Öst, Rapport 2001:33. Linköping.
- Nisbeth, Å. 1963. *Sveriges kyrkor. Konsthistoriskt inventarium. Östergötland*. (red. Curman, S. & Tuulse, A) Band I, Häfte 3. Bankekinds härad. Mellersta delen. Stockholm.
- Oxenstierna, E. G. 1958. *Die Ältere Eisenzeit in Östergötland*. Linköping.

Administrativa uppgifter

Riksantikvarieämbetets dnr: 421-2275-2004

Länsstyrelsens dnr och datum för beslutet: 431-9535-04, 2004-06-21

Projektnummer: 1520595

Undersökningstid: 13-14 och 18-19 oktober 2004

Projektgrupp: Magnus Rolöf, projektledare. Anna Molin, arkeolog. Kjell Turesson, grävmaskinist.

Utredningsyta: ca 51 500 m²

Undersökt yta: c 500 m²/ 410 löpmeter

Läge: Ekonomiska kartan, blad 8G 2a Grebo, edition 2 - sep 81, x 6460000 y 1500000

Koordinatsystem: RT90 2,5 gon V.

Koordinater för undersökningytans mittpunkt: x 6463552 y 1503664

Höjdsystem: RH00

Fynd: Fnr 1-69, inlämnade till Statens Historiska Museum (SHM)

Intrasisprojekt: O200468

Bilagor

Bilaga 1. Förteckning över närliggande registrerade fornlämningar

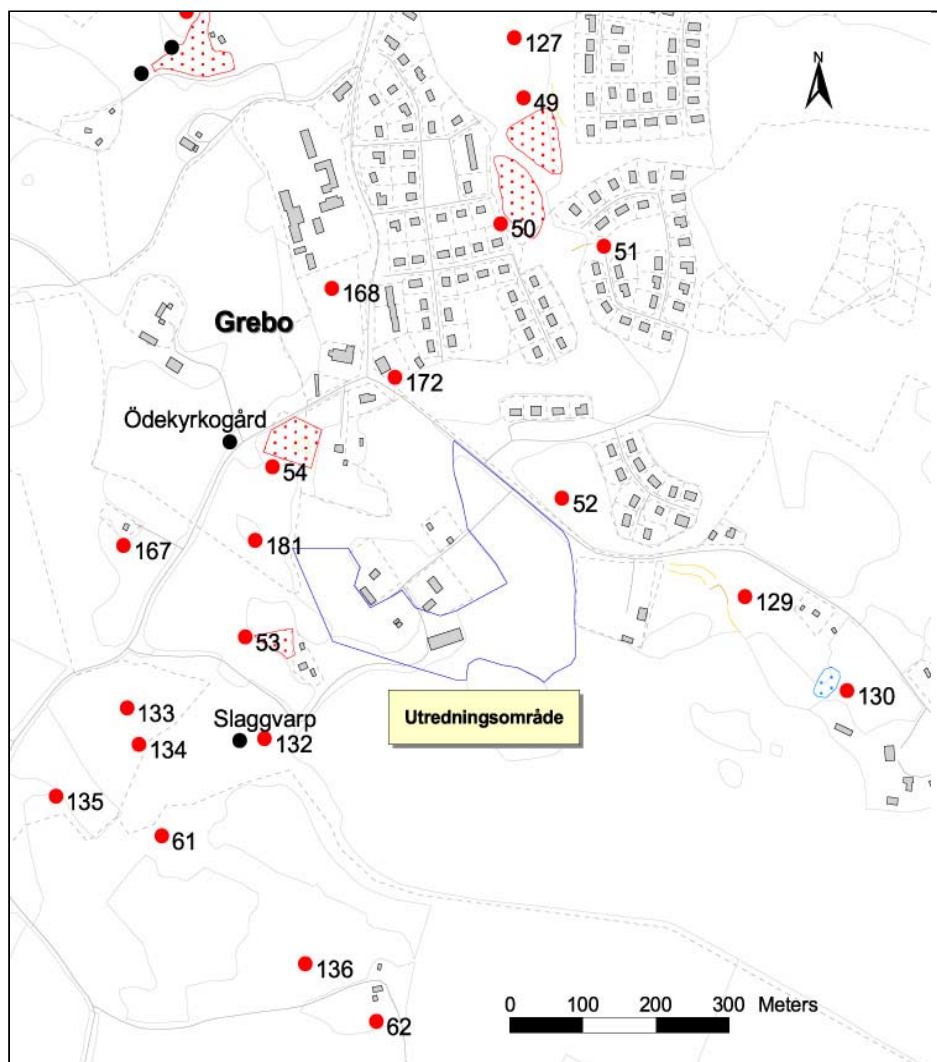

Fig 4. Utdrag ur Ekonomiska kartbladet 8G 2a med närliggande registrerade fasta fornlämningar markerade. RAÄ 183, 185 och 187 saknas på kartan.

RAÄ	Socken	Lämningstyp	Beskrivning
49	Grebo	Gravfält, stensträng	13 gravar; stensättningar + terrassering
50	Grebo	Gravfält	13 gravar; stensättningar, rest sten
51	Grebo	Gravar	2 gravar; stensättningar + terrassering
52	Grebo	Gravar	2 gravar; stensättning, rest sten
53	Grebo	Gravfält	9 gravar; högar, stensättning.; ev vapengrav se Oxenstierna 1958
54	Grebo	Ödekyrkogård	50x65 m
61	Grebo	Grav, skärvtenshö	1 grav; stensättning + skärvtenshö
62	Grebo	Gamla byggnader	2 byggnader; trol. 1600-tal
127	Grebo	Gravar	4 gravar; stensättningar
129	Grebo	Stensträngssystem	3 stensträngar; 180 m
130	Grebo	Bebyggelselämning	Husgrund
132	Grebo	Slaggvarp	
133	Grebo	Gravar	3 gravar; stensättningar
134	Grebo	Grav	1 grav; stensättning
135	Grebo	Grav	1 grav; stensättning
136	Grebo	Grav	1 grav; stensättning
167	Grebo	Gravfält, borttaget	Bla vapengrav; se Oxenstierna 1958
168	Grebo	Gravfält, borttaget	Ev vapengrav; se Oxenstierna 1958
172	Grebo	Gravklot, fyndplats	2 gravklot (se Oxenstierna 1958) + fynd av 'stenyxa'
181	Grebo	Grav	1 grav; stensättning
183	Grebo	Boplats, vägbank	200x100-260 m; skärvtens, kvarts, ugnfragment + äldre väg
185	Grebo	Kvarnlämning	
187	Grebo	Stensträngssystem	1 stensträng; 22 m (se Carlsson 1997)

Tabell 1. Registrerade fornlämningar inom 500 meter från utredningsområdet.

Bilaga 2. Schaktplan och schaktbeskrivning

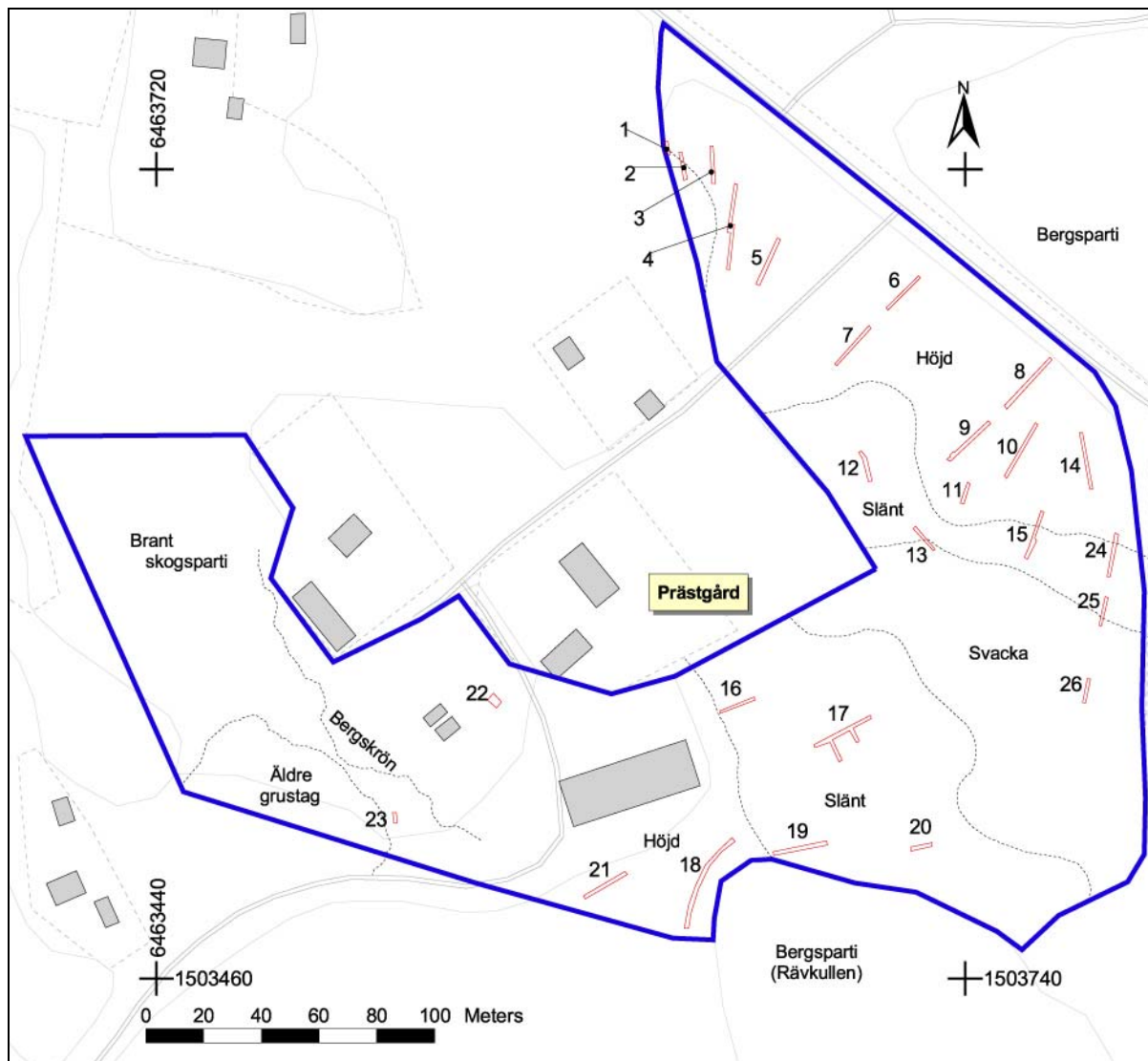

Fig 5. Utdrag ur Ekonomiska kartbladet 8G 2a med samtliga schakt (1-26) markerade. Kartan ger också en grov topografisk översikt, med terrängkurvor (streckade linjer) som markerar olika terrängavsnitt.

Schakt 1 - 4,5x1 m. Djup 0,3 m. Beläget i kanten av det lilla gårdet nedanför en bergsklack. 0,25 m tj matjord till brun flammig lera. Nedgrävning för dagvatten påträffades. Enstaka skärvsten i schaktet. Inga fynd.

Schakt 2 - 9,5x1 m. Djup 0,35 m. Beläget över flack åsrygg på lilla gårdet. 0,3 m tj matjord till vitgul grusig och stenig sand. Ett par stråk av grus löpte över schaktet, eventuellt diken av okänd ålder. Enstaka skärvsten i schaktet. Mot botten påträffades tegelliknande bränd lera samt rödgods (mynningsbit).

Schakt 3 - 13x1 m. Djup 0,35 m. Beläget på lilla gårdet. 0,3 m tj matjord övergår i ett 0,1 m tj äldre matjordslager på vitgul grusig sand. Det äldre matjordslagret innehåller skärvsten och tegelliknande bränd lera.

Schakt 4 - 30x1 m. Djup 0,35 m. Beläget centralt på lilla gårdet. Lagerföljd som schakt 3, dock lerigare undergrund i SV ände. I NÖ delen av schaktet framkom ett flertal ljusa rännor samt en del tegelliknande bränd lera, varav en del med gräsmagring. I hela schaktet spridda skärvstenar. Mitt i schaktet framkom ett flertal anläggningar inom ett c 8,2 m långt parti av schaktet (här kallat A209).

A209 - c 8,2 m br; oavgränsat. Parti av schakt med rikligare inslag av sot, kol, tegelliknande bränd lera i brun sandig lera. Området avgränsar sannolikt någon form av aktivitetsyta inom vilket de andra anläggningarna ligger.

A211 - Ev. ugnrest, oval 1x0,8 m; oavgränsad. Svartbrun lera m inslag av sot, kol och korn av bränd lera. Anläggningen utgör den södra begränsningen på rännan A212.

A212 - Ränna, 5,5x0,5-1 m; oavgränsad. Löper mellan A211 och A213. Parti med markant förtätning av sot, kol och tegelliknande bränd lera. En koncentration av stora bitar tegelliknande bränd lera hittades här. En del av den brända leran var dessutom hård bränd. Även brända ben (tandfragment).

A213 - Hårdrest, rund 0,6 m diam; oavgränsad. Skärvstensbemängd. Gråbrun lera m inslag av sot och kol.

Schakt 5 - 18x1 m. Djup 0,35 m. Beläget på lilla gårdet. 0,3 m tj matjord till vitgul sand. Flertal dräneringsdiken i SV delen. Spridda skärvstenar, mer tegelliknande bränd lera samt magrad bränd lera. Även i detta schakt framkom anläggningar liknande dem i schakt 4.

A216 - Ev. ugnrest, 0,9x1,3 m; oavgränsad. Brunsvart lera m rikligt inslag av sot, kol samt korn av bränd lera. Bränd lera ligger delvis samlad i anläggningen.

A217 - Ränna, c. 2 m br. Kompakt vitgul sand tvärs över schaktet med fynd av fragment av brända ben samt tegelliknande bränd lera.

Schakt 6 - 16x1 m. Djup 0,25 m. Beläget på höjdparti i norra kanten av stora gårdet. 0,2 m tj matjord till hård rödbrun lera. Ett sotigare parti kunde urskiljas i schaktets NÖ del och i anslutning till detta A219. I SV syntes en del störningar som plogspår samt en yngre skräpgröp. Fynd av bearbetad kvarts (plattformsavslag).

A219 - Mörkfärgning, rund, 0,6 m diam. Grå sandig lera m inslag av kol och tegelliknande bränd lera.

Schakt 7 - 18x1 m. Djup 0,35 m. Beläget på höjdparti i norra kanten av stora gårdet. 0,3 m tj matjord till hård röd lera. Ett flertal fläckar med mörkare silt i lerundergrunden kan utgöra lagerrester efter den äldre matjordshorisonten som iaktogs i schakt 3 och 4. I dessa påträffades tegelliknande bränd lera samt brända ben. I schaktets SV del övergick undergrundslera till ljusbrun sand.

Schakt 8 - 23x1 m. Djup 0,35 m. Beläget på krön av höjdläge i norra delen av stora gårdet. 0,3 m tj matjord till hård röd lera. Endast någon enstaka skärvsten. I NÖ änden liknande lagerrester som i schakt 7, med fynd av tegelliknande bränd lera. Mitt i schaktet övergick dock undergrundsleran till A279.

A279 - c 6 m br lager av brun sandig lera. I detta kom rikligt med korn av kol och bränd lera samt hela bitar av brända ben. Inom lagrets begränsning fanns förtätningar av sot och kol (A280, A281). Ett omkring 0,9 m br parti av lagret handrensades. Fynd brända ben, magrad bränd lera, tegelliknande bränd lera (ställvis hårt bränt, enstaka bitar med ev slaggstänk) samt rödgods (mynningsbit). Dessutom hittades ett glasfragment. Hela lagret bedöms utgöra bottenresterna av en gravkonstruktion som plöjts sönder.

A280 - Mörkfärgning, oval 0,65x0,4 m; oavgränsad. Förtätning av sot och kol inom A279. Gråbrun sandig lera. Fynd av tegelliknande bränd lera.

A281 - Mörkfärgning, oval 0,8x0,25 m; oavgränsad. Lik A280. Fynd av tegelliknande bränd lera och brända ben samt järnslag (del av bottenskölla).

Schakt 9 - 19x1 m. Djup 0,25 m. Beläget på kanten av höjdläge och sydvästsluttning i norra delen av stora gårdet. 0,2 m tj matjord till hård röd lera. Enstaka skärvstenar. Liknande lagerrester som i schakt 7. Fynd av tegelliknande bränd lera samt drejat gods. Dessutom framkom ännu en anläggning liknande A279 (A224). I SV kanten av schaktet hittades en större grop igenfylld med sprängsten. Eventuellt är detta en rest av hällar som enligt uppgift från boende skall ha legat i åkern men sprängts bort under förra hälften av 1900-talet.

A224 - c 2,4 m br lager av brun sandig lera. Fynd av brända ben, magrad bränd lera, tegelliknande bränd lera och kol. I fyllning mycket lik A279. Även detta kan utgöra en bottenrest av gravkonstruktion.

Schakt 10 - 22x1 m. Djup 0,2 m. Beläget på krönet av höjdläge i norra delen av stora gårdet. 0,15 m tj matjord till röd lera. Ställvis tegelliknande bränd lera nedtryckt i undergrunden. I SV övergår undergrundsleran till ljusbrun flammig sand. I NÖ kanten av schaktet framkom A226.

A226 - Lager, 0,8x0,65 m; oavgränsad. Brun sand med fynd av kol, tegelliknande bränd lera och brända ben. I fyllning mycket lik A279. Även detta kan utgöra en bottenrest av gravkonstruktion.

Schakt 11 - 8x1 m. Djup 0,35 m. Beläget i sydvästsluttning i norra delen av stora gårdet. 0,3 m tj matjord till gul grusig sand. Inga fynd. Schaktet bedömdes beröra en naturlig zon av svallgrus som bildats då vattnet en gång nått upp hit.

Schakt 12 - 11x1 m. Djup 0,8 m. Beläget i brant sydsluttning i norra delen av stora gårdet. Ett flertal olika lager kunde iakttas under den 0,2 m tj matjorden. Först kom ett 0,17 m tj äldre matjordslager följt av ett 0,25 m tj lager ljusbrun sand, med fynd av tegelliknande bränd lera. Därefter vidtog ett 0,1 m tj lager grå sand med kolpartiklar och diffusa flammiga fläckar med kolinslag. Huruvida dessa var kulturellt avsatta kunde inte avgöras. Slutligen kom undergrunden som bestod av vit sand.

Schakt 13 - 11x1 m. Djup 0,7 m. Beläget i övergång mellan sydslänt och svacka i norra delen av stora gårdet. Samma lagerföljd som schakt 12 med undantag för att det grå kolförande lagret inte återfanns här. Enstaka skärvsten i de övre lagren.

Schakt 14 - 20x1 m. Djup 0,35 m. Beläget på krönet av höjdläge samt i sydvästsluttning i norra delen av stora gårdet. 0,3 m tj matjord till hård röd lera. En del skärvstenar samt fynd av tegelliknande bränd lera. Även en bit bearbetad kvarts (avslag m ändretusch). Liksom i schakt 10 förefaller fynden vara nedplöjda i undergrunden.

Schakt 15 - 17x1 m. Djup 0,4-0,6 m. Beläget i sydvästsluttning i norra delen av stora gårdet. I schaktets NÖ del kom ljusbrun sand under 0,35 m tj matjord. Schaktet berörde en i ytan synligt håll. Ett flertal markfasta block bedömdes utgöra en naturlig terrass. Nedanför denna kom på 0,6 m djup ett ljusbrunt sandlager med inslag av kol. Fynd av magrad bränd lera, tegelliknande bränd lera samt några bitar gråaktigt bränt gods.

Schakt 16 - 13x1 m. Djup 0,65 m. Beläget i nordöstsluttning strax NÖ om den stora ladan i södra delen av stora gårdet. Under det 0,4 m tj mörka matjordslagret (ett resultat av gödselutkast från gården) kom ett 0,2 m tjockt lager äldre matjord följt av gul grusig sand. Liksom i schakt 11 bedömdes detta vara svallgrus. Inga fynd.

Schakt 17 - 35x1 m. Djup 0,3 m. Beläget i flack nordöstsluttning i södra delen av stora gårdet. 0,25 m tj matjord till fin gul sand. Ett flertal anläggningar påträffades, varför utvidgningar av schaktet gjordes. I en av utvidgningarna hittades en bit bearbetad kvarts (avslag).

A241, A242, A243 - 3-5 st runda mörkfärgningar mellan 0,2-0,3 m i diam. Två grävdes och uppvisade diffusa men rundade profiler och 0,05 m djup med fyllning av brun sand med kolstänk.

Eventuellt stenlyft. I området kring dessa påträffades tegelliknande bränd lera samt rödgods.

A244 - c 4 m br lager av brun sand med inslag av sot. Fragment av brända ben. Sannolikt samma lager som A245.

A245 - Lager, 0,6x1,3 m; oavgränsat. Skuren av dräneringsdike. Brun sand m inslag av sot. Kanske samma lager som A244.

A246 - Härdrest/ränna, oregelbunden 0,75x1,4 m. Brunsvart sand m inslag av sot och kol samt ett par skärvstenar i ytan.

Schakt 18 - 36x1 m. Djup 0,45 m. Beläget direkt NV om bergspartiet (Rävkullen) i södra delen av stora gårdet. Schaktet löpte tvärs över krönläget. I den SV änden av schaktet, under 0,4 m tj matjord, kom gul sand. Här syntes rikligt med yngre störningar som plogspår och rännor, samt en hel del yngre fynd av tegel, metaller och yngre gods. På krönet fanns en c 6,1 m br lerfläck vilken av boende uppgavs vara en igenfylld brunn. I N änden av schaktet blev undergrunden gradvis allt grusigare, sannolikt pga att man här närmar sig den forna strandzonen. Fynd av bearbetad kvarts (ev kärnfragment) samt glaserat rödgods.

Schakt 19 - 19x1 m. Djup 0,35 m. Beläget i nordöstsluttning i södra delen av stora gårdet. 0,3 m tj matjord till röd sand. Ett flertal anläggningar påträffades i detta schakt. Fynd av tegelliknande bränd lera.

A250 - Stolphål, rund 0,5 m diam. Skålformad profil 0,06 m dj. En del skärvig sten i cirkelform i ytan kan utgöra stenskonning. Kol i yta.

A251 - Sotlins, oval 0,35x0,7 m; oavgränsad. Svartbrun sand med rikligt inslag av sot och kol.

A252 - Sotlins, oregelbunden 0,7x1,8 m; oavgränsad. Eventuell fortsättning på A251. Svartbrun sand med rikligt inslag av sot och kol. I ytan skörbränd sten.

A254 - Stolphål, rund 0,6 m diam. Svåravgränsad i profil. Bestod av tätt packade stenar 0,08-0,12 m st, varav de flesta skärviga och någon skörbränd.

Schakt 20 - 8x1 m. Djup 0,6 m. Beläget i flack nordöstsluttning i södra delen av stora gårdet. 0,25 m tj matjord följt av 0,15 m tj äldre matjordslager. Under detta kom ett 0,15 m tj lager grå sand följt av undergrunden bestående av vit sand. Fynd av knacksten i bergart.

Schakt 21 - 17x1 m. Djup 0,4 m. Beläget på krönet av höjdläge i södra delen av stora gårdet. 0,35 m tj matjord till gulbrun grusig sand. Inga fynd.

Schakt 22 - 4x3 m. Djup 0,25 m. Beläget i skogsbeklädd nordöstslänt från bergskrön inne i den äldre bebyggelsen. Under tunn förna kom endast spridda sprängstenar samt naturlig moränsten i lös gul sand. Inga fynd.

Schakt 23 - 4x1,5 m. Djup 0,3 m. Beläget i skogsbeklädd sydslänt på bergssluttning, omedelbart V om grustagskanten. Under tunn förna med inslag av yngre tegel framkom endast naturlig moränbacke.

Schakt 24 - 15x1 m. Djup 0,45 m. Beläget i sydsluttning i norra delen av stora gårdet. Under 0,3 m tj matjord kom ett 0,1 m tjockt lager äldre matjord med fynd av kol, bränd lera samt tegelliknande bränd lera. I schaktet påträffades också en stenansamling vilken bedömdes vara ännu en rest av en bortsprängd håll. Runt denna hade undergrunden en gråare ton och här påträffades bränd lera samt hårt bränd tegelliknande lera.

Schakt 25 - 10x1 m. Djup 0,5 m. Beläget i sydsluttning i norra delen av stora gårdet. 0,25 m tj matjord till ett 0,2 m tj lager brun sand. Undergrunden består av gulvit sand. Enstaka skärersten i schaktet. Fynd av bränd lera, tegelliknande bränd lera samt glaserat rödgods.

Schakt 26 - 9x1 m. Djup 0,45 m. Beläget i svackan i norra delen av stora gårdet. 0,25 m tj matjord följt av 0,15 m tj lager av brun sand ned till undergrund som består av flammig grå sand. Inga fynd.

Bilaga 3. Foton

Fig 8 - Taget från UV4:2 (krönläget) mot UV 5 (bortre slänten). Rävullen t.v. Från nordöst. Foto: Magnus Rolöf.

Fig 9 - Vy från stora ladan ned mot dalgången. T.h. Rävullen och UV 5. Från nordväst. Foto: Magnus Rolöf.

Bilaga 4. Nyantecknade UV-nummer

Grebo sn

UV 4

Ek kartblad: 086 20, 8G 2a Grebo NÖ

Typ: Boplats, Grav

Antal: 1 (3)

m.ö.h.: 85

Fastighet: Prästgården

Terräng: Krönläge av NV-SO åsrygg. Åkermark.

Beskrivning:

1) Boplats, utan synlig anläggning. Inom ett ca 130x75 m st (NV-SO) område iaktogs vid utredning en härd, ev 2 ugnrester och kolbemängda lager. Vidare iaktogs skärvsten, brända ben och rikligt med tegelliknande bränd lera, sannolikt rester av ugnsväggar. Omedelbart SÖ om (1) är:

2) Grav - uppgift om typ saknas. Inom ett ca 70x65 m stort område iaktogs vid utredning 3 separata lagerrester vilka innehöll sot och kol, brända ben, bränd lera, slagg och glas av ålderdomlig karaktär. Dessa utgör sannolikt rester av delvis bortplöjda gravar.

UV 5

Ek kartblad: 086 20, 8G 2a Grebo NÖ

Typ: Boplats

Antal: 1

m.ö.h.: 85

Fastighet: Prästgården

Terräng: Nordöstsluttning från impediment. Åkermark.

Beskrivning: Boplats, utan synlig anläggning. Inom ett ca 120x20-70 m st (NV-SO) område iaktogs vid utredning anläggningar som härdar, stenskodda stolphål och sotbemängda lager.

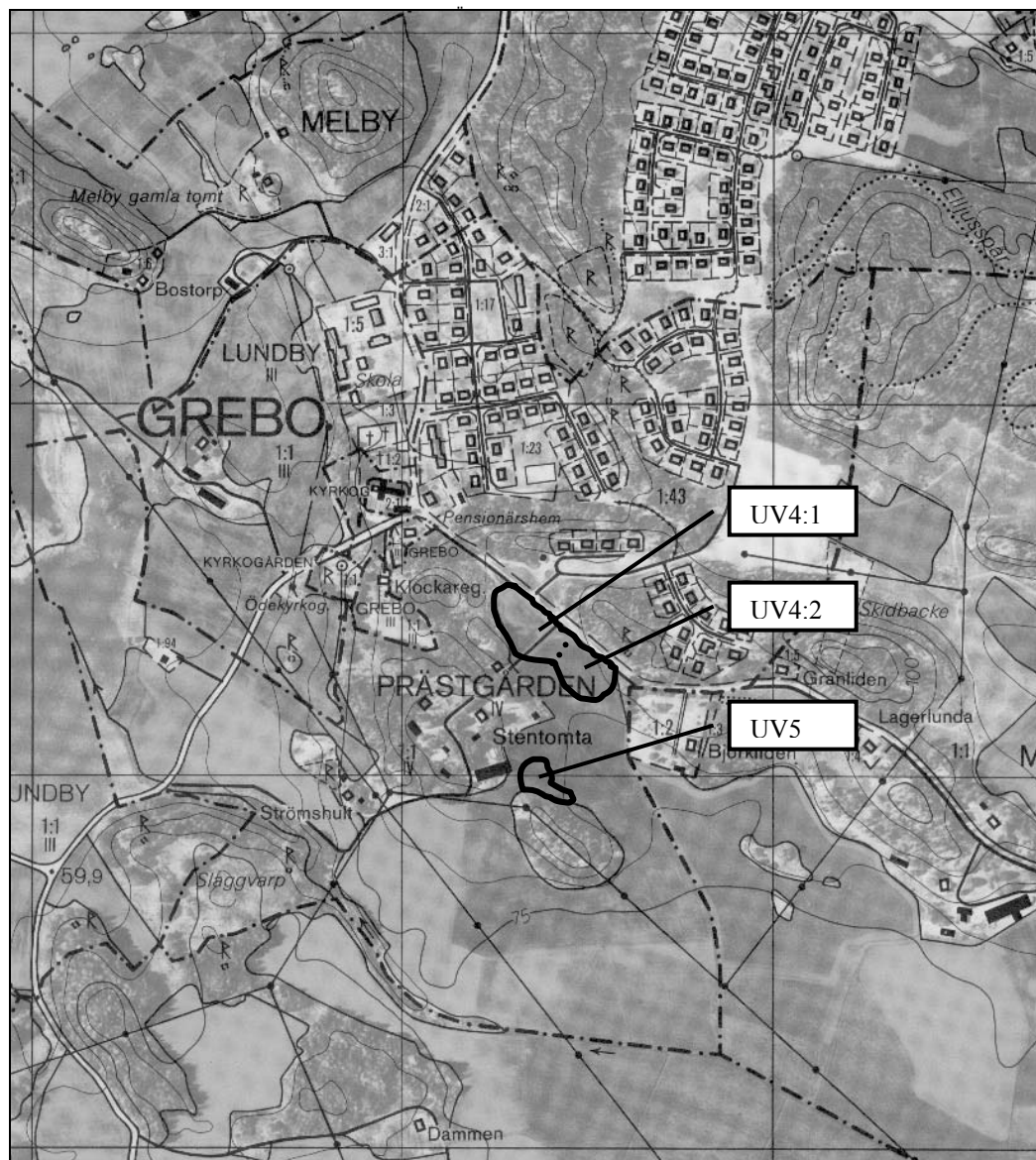

Fig 10. Utdrag ur Ekonomiska kartbladet 8G 2a Grebo NÖ med nyantecknade UV-nummer markerade.